GRAMATYKA · CZASY

Past Perfect: czas przeszły dokonany w angielskim

Igor Zadrużyński

Opublikowano 13 listopada 2026

O LEKCJI

Wtorek, za dwadzieścia pierwsza w nocy, stacja Bank. Zbiegasz po ruchomych schodach, wpadasz na peron Northern line… i słyszysz już tylko szum w tunelu. Następnego dnia opowiadasz: "By the time I got to the platform, the last train had gone." W tym zdaniu są dwa zdarzenia z przeszłości, ale jedno było wcześniej od drugiego: pociąg odjechał, zanim dobiegłeś. To wcześniejsze stoi w czasie ***Past Perfect*** *(przeszłym dokonanym, nazywanym też zaprzeszłym). O tym, jak mówić o „przeszłości przed przeszłością", jest ta lekcja.*

Wersja online z ćwiczeniami i nagraniami wymowy

SŁOWA KLUCZOWE: Gramatyka, Czasy

SPIS TREŚCI

1. Przeszłość przed przeszłością 2
2. Budowa: had + III forma 3
3. Kiedy używamy Past Perfect 4
4. Kiedy Past Perfect nie jest potrzebny 6
5. Past Perfect czy Past Simple? 6
Źródła i dalsza lektura 8

To trzecia lekcja o czasach przeszłych, po Past Simple[1] i Past Continuous[2]. Przyda się też lekcja o Present Perfect[3], bo Past Perfect to jego przeszły odpowiednik, oraz tabela czasowników nieregularnych[4] z trzecią formą. Zobaczysz, jak zbudować Past Perfect, kiedy jest potrzebny, a kiedy (czę-

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/past-perfect/

ściej, niż myślą Polacy) wystarczy zwykły Past Simple. Na końcu jest siedem ćwiczeń ze sprawdzaniem odpowiedzi.

1. Przeszłość przed przeszłością

Gdy opowiadamy o przeszłości, stoimy w jakimś jej punkcie: „kiedy dobiegłem na peron", „kiedy wróciliśmy z wakacji", „w 2019 roku". Past Simple opisuje to, co dzieje się w tym punkcie. Past Perfect pozwala zrobić krok jeszcze dalej wstecz i powiedzieć, co **już wcześniej** się stało.

> REGUŁA
>
> **Past Perfect w jednym zdaniu**
>
> Czynność albo stan **przed jakimś momentem w przeszłości**. Present Perfect znaczy „przed teraz", Past Perfect – „przed tamtym momentem".

Najłatwiej zobaczyć to na osi czasu:

WCZEŚNIEJ	PUNKT W PRZESZŁOŚCI	TERAZ
the last train had gone	I got to the platform	I'm telling you the story
Past Perfect	*Past Simple*	*czas teraźniejszy*

Polszczyzna takiego czasu dziś nie ma. Kolejność zdarzeń oddajemy słowami: „już", „wcześniej", „zanim", „przedtem". Dlatego w tłumaczeniu Past Perfect często pojawia się właśnie „już": *pociąg już odjechał.*

PRZYKŁADY

- **When we got back from Cornwall, the tomatoes on the balcony had died.**
  Kiedy wróciliśmy z Kornwalii, pomidory na balkonie już uschły.
- **I had never eaten Marmite before I moved to London.**
  Zanim przeprowadziłem się do Londynu, nigdy nie jadłem Marmite.

> CIEKAWOSTKA: POLSKI CZAS ZAPRZESZŁY
>
> Polszczyzna też miała kiedyś osobny czas na „przeszłość przed przeszłością": **czas zaprzeszły**. Tworzyło się go, dokładając do zwykłej formy przeszłej słówko *był*: *poszedł był, zrobiłem był, przyjechała była.* Znaczył mniej więcej to samo co angielskie *had gone, had done, had arrived.*
>
> Już w 1903 roku „Poradnik Językowy" drukował artykuł pod tytułem „Czy czas zaprzeszły zaginie?". Zaginął prawie całkiem. Dziś to archaizm, który można spotkać w starszej literaturze (używał go na przykład Norwid) albo w stylizacji. Może dlatego Past Perfect wydaje się Polakom czymś obcym, choć nasi pradziadkowie mieli w języku jego bliskiego krewnego.

2. Budowa: *had* + III forma

Ten czas składa się z dwóch elementów: *had* (przeszła forma *have*) i trzeciej formy czasownika głównego (*past participle*). Dobra wiadomość: *had* jest takie samo przy każdej osobie – *I had, she had, they had.* Nie ma tu *has* ani końcówki *-s*.

Subject + had + past participle (III forma)

Trzecia forma czasowników regularnych kończy się na *-ed* (*lock* ↣ *locked*), a nieregularnych trzeba się nauczyć (*forget* ↣ *forgotten, eat* ↣ *eaten, go* ↣ *gone*). Wszystkie są w tabeli czasowników nieregularnych[4].

CZASOWNIK	TWIERDZENIE	PRZECZENIE	PYTANIE
lock	He had lock ed the door.	He hadn't lock ed the door.	Had he lock ed the door?
forget	We had forgotten the tickets.	We hadn't forgotten the tickets.	Had we forgotten the tickets?
eat	The dog had eaten the sandwiches.	The dog hadn't eaten the sandwiches.	Had the dog eaten the sandwiches?

Krótkie odpowiedzi robimy z samego *had*: *Had you met her before? – Yes, I had. / No, I hadn't.* W mowie *had* prawie zawsze skraca się do *'d*: *I'd, you'd, she'd, we'd, they'd.*

PRZYKŁADY

- She **hadn't charged** her phone, so she couldn't call a cab.
  Nie naładowała telefonu, więc nie mogła zadzwonić po taksówkę.
- **Had** you ever **been** to Scotland before last summer? – No, I **hadn't.**
  Byłeś kiedyś w Szkocji przed zeszłym latem? – Nie, nie byłem.
- How long **had** they **known** each other when they got married?
  Jak długo się znali, kiedy wzięli ślub?

TYPOWY BŁĄD

✕ ~~The bus had went. Did you had seen it before? I hadn't took my keys.~~

✓ The bus had gone. Had you seen it before? I hadn't taken my keys.

Po *had* zawsze stoi **trzecia** forma, nie druga: *gone*, nie *went*; *taken*, nie *took*. Pytanie i przeczenie robi samo *had* – bez *did*.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/past-perfect/

UWAGA NA 'D

Skrót *'d* może znaczyć *had* albo *would*. Rozpoznasz je po czasowniku, który stoi dalej:

- *'d* + **III forma** = *had*: *I'd seen it* (widziałem to już wcześniej);
- *'d* + **bezokolicznik** = *would*: *I'd see it* (obejrzałbym to).

Przy czasownikach, w których druga i trzecia forma brzmią tak samo jak bezokolicznik (*put, cut, hit*), decyduje sens: *I'd put it in the fridge* to „włożyłem to (już wcześniej) do lodówki" albo „włożyłbym to do lodówki".

W środku zdania *had* brzmi słabo: *had* /həd/ albo samo *'d* /d/. Pełne *had* /hæd/ słychać w krótkich odpowiedziach i gdy coś podkreślamy.

By the time we got there, everyone had gone home.

3. Kiedy używamy Past Perfect

Co było wcześniej: kolejność dwóch zdarzeń

To podstawowe zastosowanie. Mamy dwa zdarzenia w przeszłości; to późniejsze stoi w Past Simple, wcześniejsze – w Past Perfect. Często pojawiają się słówka: *when* (kiedy), *by the time* (zanim, do czasu gdy), *before* (zanim), *after* (po tym, jak), *already* (już), *just* (dopiero co).

PRZYKŁADY

- **When the firefighters arrived, the neighbours had already put out the fire.**
  Kiedy przyjechali strażacy, sąsiedzi już ugasili ogień.
- **By the time I found a parking space, the match had started.**
  Zanim znalazłem miejsce do parkowania, mecz się już zaczął.
- **The paint had just dried when the cat walked across the wall.**
  Farba dopiero co wyschła, kiedy kot przeszedł po ścianie.

Zwrot *by the time* szczególnie lubi Past Perfect: mówi, że do tamtego momentu coś *zdążyło* się już wydarzyć. Po samym *by the time* stoi jednak Past Simple: *by the time I **found**...*, nie *by the time I had found...* (choć ta druga forma nie jest błędem, gdy chcemy podkreślić zakończenie).

Cofnięcie w opowieści

Opowieść toczy się w Past Simple, krok po kroku. Gdy narrator na chwilę cofa się do czegoś, co było wcześniej, przechodzi na Past Perfect – jak w filmie retrospekcja. Wystarczy zwykle jedno, dwa zdania, a potem można wrócić do Past Simple.

PRZYKŁADY

- **I opened the fridge. The birthday cake was gone. Someone had eaten it in the night and had left a note: "Sorry. It was calling me."**
  Otworzyłem lodówkę. Tortu urodzinowego nie było. Ktoś zjadł go w nocy i zostawił kartkę: „Przepraszam. Wołał mnie".

Wyjaśnienie: dlaczego tak było

Past Perfect często podaje przyczynę stanu albo sytuacji w przeszłości. Wcześniejsze zdarzenie tłumaczy, czemu później było tak, a nie inaczej.

PRZYKŁADY

- **The pavements were wet. It had rained in the night.**
  Chodniki były mokre. W nocy padało.
- **He was starving because he hadn't had anything since breakfast.**
  Umierał z głodu, bo od śniadania nic nie jadł.

Doświadczenie do tamtego momentu

Jak Present Perfect mówi o doświadczeniu „do teraz" (*I've never seen snow*), tak Past Perfect – o doświadczeniu do jakiegoś momentu w przeszłości. Typowe słówka: *never... before*, *ever*, a także zwroty *It was the first time...* i *the best / worst... I had ever....*

PRZYKŁADY

- **It was the first time I had seen a fox in the middle of Oxford Street.**
  Pierwszy raz widziałem lisa na środku Oxford Street.
- **That was the worst cup of tea I had ever tasted.**
  To była najgorsza herbata, jaką w życiu piłem.

TYPOWY BŁĄD

✗ ~~It was the first time I saw the sea.~~

✓ **It was the first time I had seen the sea.**

Po *It was the first time...* w staranniejszym angielskim stoi Past Perfect, bo „pierwszy raz" znaczy „nigdy wcześniej". Wersję z Past Simple usłyszysz w swobodnej mowie, ale w wypracowaniu i na egzaminie lepiej jej unikać.

Stan, który trwał do tamtego momentu

Z *for* (przez) i *since* (od) Past Perfect mówi, jak długo coś trwało aż do jakiegoś punktu w przeszłości. Najczęściej dotyczy to czasowników stanu (*know, have, own, be, live*). O czynnościach w takim układzie częściej mówi się czasem Past Perfect Continuous – będzie o nim osobna lekcja.

PRZYKŁADY

- **When the café closed, Maria had owned it for thirty-one years.**
  Kiedy kawiarnię zamknięto, Maria była jej właścicielką od trzydziestu jeden lat.
- **We had known each other since primary school, so the wedding speech was easy.**
  Znaliśmy się od podstawówki, więc przemowa na ślubie poszła łatwo.

Past Perfect pojawia się też w mowie zależnej (*She said she had lost her keys*), w zdaniach z *I wish* (*I wish I had listened*) i w trzecim okresie warunkowym (*If I had known...*). Każde z tych zastosowań dostanie osobną lekcję.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/past-perfect/

4. Kiedy Past Perfect nie jest potrzebny

Polacy, którzy już polubili ten czas, często wstawiają go wszędzie tam, gdzie chodzi o dawne czasy. To błąd. Past Perfect nie znaczy „dawno temu", tylko „wcześniej niż inne zdarzenie w przeszłości". Gdy takiego drugiego punktu nie ma, wystarcza Past Simple – nawet jeśli coś działo się sto lat temu.

TYPOWY BŁĄD

✕ ~~When I was a child, I had lived in Gdańsk. Queen Victoria had died in 1901.~~

✓ **When I was a child, I lived in Gdańsk. Queen Victoria died in 1901.**

W obu zdaniach jest tylko jeden punkt w przeszłości (dzieciństwo, rok 1901). Nie ma tu „wcześniej niż", więc nie ma Past Perfect.

Past Simple wystarcza także wtedy, gdy opowiadamy zdarzenia po kolei, w tej kolejności, w jakiej się działy: *I locked the door, walked to the station and caught the 8.15*. Kolejność widać z samego zdania.

Po *after* i *before* kolejność wynika z samego słówka, więc Past Perfect jest zwykle tylko możliwy, nie konieczny:

PRZYKŁADY

- **After the guests left, we did the washing-up.**
  Kiedy goście wyszli, pozmywaliśmy.
- **After the guests had left, we did the washing-up.**
  Kiedy goście już wyszli, pozmywaliśmy. (Mocniej podkreśla, że najpierw musieli wyjść.)

5. Past Perfect czy Past Simple?

Najbardziej widać różnicę po *when*. Z Past Simple w obu częściach zdania zdarzenia idą po kolei (najpierw jedno, zaraz potem drugie). Z Past Perfect jedno było już załatwione, zanim nastąpiło drugie.

PAST SIMPLE + PAST SIMPLE – JEDNO PO DRUGIM	PAST PERFECT + PAST SIMPLE – JEDNO JUŻ WCZEŚNIEJ
When I got to the party, Jack left. *(przyszedłem, a Jack wtedy wyszedł – może przeze mnie?)*	When I got to the party, Jack had left. *(Jacka już nie było)*
When the teacher came in, we started the test. *(weszła i wtedy zaczęliśmy)*	When the teacher came in, we had started the test. *(pisaliśmy już, kiedy weszła)*
I turned on the radio and the news finished. *(włączyłem i akurat się skończyły)*	I turned on the radio, but the news had finished. *(spóźniłem się, już ich nie było)*

A tak wygląda ta sama sytuacja opowiedziana „teraz" i „wtedy". Present Perfect przesuwa się w przeszłość i zamienia na Past Perfect:

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/past-perfect/

PRZYKŁADY

- **I can't get in. I've lost my keys.**
  Nie mogę wejść. Zgubiłem klucze. (teraz)
- **I couldn't get in. I'd lost my keys.**
  Nie mogłem wejść. Zgubiłem klucze. (wtedy, wcześniej)

DIALOG

Amira: How was Lisbon?

Dan: We never got there. By the time we reached Gatwick, the gate had closed.

Amira: Oh no! Had you left late?

Dan: No, we'd left in plenty of time. But a lorry had broken down on the M23, and we sat in traffic for two hours.

Amira: So what did you do?

Dan: We went home and had fish and chips. I'd been looking forward to grilled sardines for weeks.

Dan opowiada zdarzenia w Past Simple (*reached, sat, went, had fish and chips*), a to, co stało się wcześniej i wyjaśnia sytuację – w Past Perfect (*the gate had closed, we'd left, a lorry had broken down*). Ostatnie zdanie, *I'd been looking forward...*, to już Past Perfect Continuous – zapowiedź kolejnej lekcji.

DO ZAPAMIĘTANIA

Najważniejsze z tej lekcji

- Budowa: *had* + III forma, takie samo przy każdej osobie; przeczenie *hadn't...*, pytanie *Had you...?* – bez *did*.
- Past Perfect = „przed tamtym momentem w przeszłości", tak jak Present Perfect = „przed teraz".
- Wcześniejsze zdarzenie w Past Perfect, późniejsze w Past Simple: *When I arrived, the train had gone.*
- Typowe słówka: *by the time, already, just, never... before, It was the first time...*
- Past Perfect wyjaśnia przyczynę (*because he hadn't slept*) i cofa opowieść w czasie.
- Nie znaczy „dawno temu": jeden punkt w przeszłości = Past Simple (*Victoria died in 1901*).
- *'d* + III forma = *had*; *'d* + bezokolicznik = *would*.

DLA NAUCZYCIELA

Past Perfect dobrze ćwiczy się zagadkami „Co się stało wcześniej?". Nauczyciel opisuje dziwną sytuację z przeszłości: *Yesterday Tom came to school wearing one shoe.* albo *When Mrs Kelly got home, all her plants were on the roof.* Uczniowie w parach wymyślają jak najwięcej wyjaśnień w Past Perfect (*He had lost the other one on the bus. A seagull had...*), a klasa głosuje na najzabawniejsze. Kolejność zdarzeń pomaga też utrwalić oś czasu na tablicy: dwa kolorowe punkty, „wtedy" i „wcześniej", i strzałka cofająca się od jednego do drugiego. Dla uczniów, którzy zaczynają nadużywać nowego czasu, warto przygotować krótką listę zdań do oceny, czy Past Perfect jest w nich potrzebny – w połowie powinna wystarczyć zwykła przeszłość.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/past-perfect/

Źródła i dalsza lektura

- Paciorek J., *Wielka gramatyka języka angielskiego*, Wydawnictwo GREG, Kraków 2024.
- EF Polska, *Czas Past Perfect po angielsku*, https://www.ef.pl/przewodnik-po-angielskim/gramatyka-angielska/czas-past-perfect/ [dostęp: 13.11.2026].
- Kozłowska A., *Kilka uwag o archaicznych elementach składniowych w tekstach Cypriana Norwida*, „Studia Norwidiana" 2011, nr 29, https://ojs.tnkul.pl/index.php/sn/article/download/11599/10827 [dostęp: 13.11.2026].
- Mleczko S., *Czy czas zaprzeszły zaginie?*, „Poradnik Językowy" 1903, nr 5, s. 81–82, https://poradnik-jezykowy.uw.edu.pl/article/8923 [dostęp: 13.11.2026].
- British Council, LearnEnglish, *Past perfect* (English Grammar Reference), https://learnenglish.britishcouncil.org/free-resources/grammar/english-grammar-reference/past-perfect [dostęp: 13.11.2026].
- British Council, LearnEnglish, *Past perfect* (B1–B2 grammar), https://learnenglish.britishcouncil.org/grammar/b1-b2-grammar/past-perfect [dostęp: 13.11.2026].
- Swan M., *Practical English Usage*, wyd. 4, Oxford University Press, Oxford 2016 – hasła o czasie Past Perfect, jego porównaniu z Past Simple i Present Perfect, o *after, before, by the time* oraz o skrótach *'d*.
- Murphy R., *English Grammar in Use*, wyd. 5, Cambridge University Press, Cambridge 2019 – rozdziały o Past Perfect i jego porównaniu z Past Simple i Present Perfect.

Adresy linków z tekstu

1. https://zadruzynski.com/past-simple/
2. https://zadruzynski.com/past-continuous/
3. https://zadruzynski.com/present-perfect/
4. https://zadruzynski.com/czasowniki-nieregularne/

LICENCJA

© 2026 Igor Zadrużyński. Ten tekst jest udostępniony na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC 4.0). Możesz go kopiować, rozpowszechniać i przerabiać w celach niekomercyjnych pod warunkiem, że podasz autora i adres źródła, dołączysz link do licencji i zaznaczysz, czy wprowadzono zmiany. Przykład poprawnego oznaczenia:

Igor Zadrużyński, *Past Perfect: czas przeszły dokonany w angielskim*, zadruzynski.com, https://zadruzynski.com/past-perfect/, licencja CC BY-NC 4.0

Licencja nie obejmuje cytatów, ilustracji ani innych materiałów pochodzących od innych autorów — obowiązują dla nich ich własne zasady.

Ilustracje, przy których nie podano innego źródła, zostały wygenerowane z pomocą AI.

zadruzynski.com